

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
« 09 » вересня 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА

Галузь знань 0101 Педагогічна освіта
Спеціальності 5.01010201 Початкова освіта
5.01010101 Дошкільна освіта
5.01010601 Соціальна педагогіка

Галузь знань 0202 Мистецтво
Спеціальності 5.02020401 Музичне мистецтво
5.02020501 Образотворче мистецтво
5.02020701 Дизайн
5.020220201 Хореографія

Галузь знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини
Спеціальність 5.01020101 Фізичне виховання

Галузь знань 0201 Культура
Спеціальності 5.02010201 Бібліотечна справа
5.02010501 Діловодство

Галузь знань 0303 Журналістика та інформація
Спеціальність 5.03030301 Видавнича справа і редагування

Галузь знань 0304 Право
Спеціальність 5.03040101 Правознавство

Галузь знань 0305 Економіка та підприємництво
Спеціальність 5.03050801 Фінанси та кредит

Галузь знань 0306 Менеджмент і адміністрування
Спеціальність 5.03060101 Організація виробництва

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2023
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
«   » 2016 р.

Київ – 2016 рік

Робоча програма з дисципліни «Художня культура» для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта, спеціальностей 5.01010601 Соціальна педагогіка, 5.01010201 Початкова освіта, 5.01010101 Дошкільна освіта, галузі знань 0202 Мистецтво, спеціальності 5.02020401 Музичне мистецтво, 5.020220201 Хореографія, 5.02020701 Дизайн, 5.02020501 Образотворче мистецтво, галузі знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини, спеціальності 5.01020101 Фізичне виховання галузі знань 0201 Культура, спеціальностей 5.02010201 Бібліотечна справа, 5.02010501 Діловодство, галузі знань 0303 Журналістика та інформація, спеціальності 5.03030301 Видавнича справа і редагування, галузі знань 0305 Економіка та підприємництво, спеціальності 5.03050801 Фінанси та кредит, галузі знань 0306 Менеджмент і адміністрування, спеціальності 5.3060101 Організація виробництва, галузі знань 0304 Право, спеціальності 5.03040101 Правознавство.

Розробники: Рябоконт Ю. С., Борисевич І.Ф., викладачі циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «09» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства (Н.К.Бурдіна)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1</p>	<p>Галузь знань 0101 Педагогічна освіта</p> <p>Спеціальність 5.01010201 Початкова освіта</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 3-4</p> <p>Аудиторні заняття: 40 год., з них: Лекції (теоретична підготовка): 32 год. Семінарські заняття: 8 год. Самостійна робота: 14 год. Вид контролю: <u>залік</u></p> <p>3 семестр Лекції: 16 год. Семінарські заняття: 2 год. Самостійна робота: 6 год.</p> <p>4 семестр Лекції: 16 год. Семінарські заняття: 6 год. Самостійна робота: 8 год. Вид контролю: <u>залік</u></p>
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,8</p>	<p>Галузь знань 0101 Педагогічна освіта</p> <p>Спеціальність 5.01010101 Дошкільна освіта</p> <p>Галузь знань 0305 Економіка та підприємництво спеціальність 5.3060101 Організація виробництва</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 4</p> <p>Аудиторні заняття: 44 год., з них: Лекції (теоретична підготовка): 36 год. Семінарські заняття: 8 год. Самостійна робота: 10 год.</p> <p>Вид контролю: <u>залік</u></p>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,6</p>	<p>Галузь знань 0101 Педагогічна освіта</p> <p>Спеціальність 5.01010601 Соціальна педагогіка</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 4</p> <p>Аудиторні заняття: 37 год., з них: Лекції (теоретична підготовка): 29 год. Семінарські заняття: 8 год. Самостійна робота: 17 год.</p> <p>Вид контролю: залік</p>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2</p>	<p>Галузь знань 0202 Мистецтво</p> <p>Спеціальність 5.02020401 Музичне мистецтво</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 3-4</p> <p>Аудиторні заняття: 42 год., з них: Лекції (теоретична підготовка) 34 год. Семінарські заняття: 6 год. Модульний контроль: 2 год. Самостійна робота: 12 год. Вид контролю: залік</p> <p>3 семестр Лекції: 14 год. Семінарські заняття: 3 год. Модульний контроль: 1 год. Самостійна робота: 4 год.</p> <p>4 семестр Лекції: 20 год. Семінарські заняття: 3 год. Модульний контроль: 1 год. Самостійна робота: 8 год. Вид контролю: залік</p>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2</p>	<p>Галузь знань 0201 Культура</p> <p>Спеціальність 5.02010501 Діловодство</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 3</p> <p>Аудиторні заняття: 45 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 34 год.</p> <p>Семінарські заняття: 11 год.</p> <p>Самостійна робота: 9 год.</p> <p>Вид контролю: залік</p>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2</p>	<p>Галузь знань 0201 Культура</p> <p>Спеціальності 5.02010201 Бібліотечна справа</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 4</p> <p>Аудиторні заняття: 40 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 34 год.</p> <p>Семінарські заняття: 6 год.</p> <p>Самостійна робота: 14 год.</p> <p>Вид контролю: залік</p>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2</p>	<p>Галузь знань 0202 Мистецтво</p> <p>Спеціальність 5.020220201 Хореографія</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 4</p> <p>Аудиторні заняття: 42 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 34 год.</p> <p>Семінарські заняття: 8 год.</p> <p>Самостійна робота: 12 год.</p> <p>Вид контролю: залік</p>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2</p>	<p>Галузь знань 0303 Журналістика та інформація</p> <p>Спеціальність 5.03030301 Видавнича справа і редагування</p> <p>Галузь знань 0202 Мистецтво спеціальність 5.02020701 Дизайн</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 3-4</p> <p>Аудиторні заняття: 41 год., з них: Лекції (теоретична підготовка): 34 год. Семінарські заняття: 7 год. Самостійна робота: 13 год.</p> <p>Вид контролю: <u>залік</u></p> <p>3 семестр Лекції: 14 год. Семінарські заняття: 4 год. Самостійна робота: 4 год.</p> <p>4 семестр Лекції: 20 год. Семінарські заняття: 3 год. Самостійна робота: 9 год. Вид контролю: <u>залік</u></p>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2</p>	<p>Галузь знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини</p> <p>Спеціальність 5.01020101 Фізичне виховання</p> <p>Галузь знань 0202 Мистецтво Спеціальність 5.02020501 Образотворче мистецтво</p> <p>Галузь знань 0304 Право Спеціальність 5.03040101 Правознавство</p> <p>0305 Економіка та підприємництво</p> <p>Галузь знань 5.03050801 Фінанси та кредит</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Загальноосвітня</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 3-4</p> <p>Аудиторні заняття: 43 год., з них: Лекції (теоретична підготовка): 36 год. Семінарські заняття: 7 год. Самостійна робота: 11 год.</p> <p>Вид контролю: <u>залік</u></p> <p>3 семестр Лекції: 14 год. Семінарські заняття: 4 год. Самостійна робота: 4 год.</p> <p>4 семестр Лекції: 22 год. Семінарські заняття: 3 год. Самостійна робота: 7 год. Вид контролю: <u>залік</u></p>

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення художньої культури в навчальному закладі полягає в особистісному художньо-естетичному розвитку студентів, формуванні у них світоглядних орієнтацій і компетенцій у сфері художньої культури, вихованні потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні у процесі опанування цінностями української та зарубіжної культурно-мистецької спадщини.

Загальна мета конкретизується в основних **завданнях**:

- збагачення емоційно-естетичного досвіду студентів під час сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва та практичної художньої діяльності, формування культури почуттів, пробудження особистісно-позитивного ставлення до мистецьких цінностей;
- опанування студентами художньо-практичними вміннями та навичками, формування комплексу художніх компетенцій, що забезпечують здатність керуватися набутими знаннями та вміннями у самостійній діяльності, у процесі самоосвіти;
- формування у студентів системи художніх знань і уявлень, досвіду сприймання та інтерпретації творів мистецтва різних видів, жанрів, стилів і напрямів, типів культури, здатність висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки, судження, оцінки, використовуючи відповідні поняття і терміни, вміння брати участь у діалозі (полілозі) культур;
- виховання ціннісних орієнтацій особистості у сфері мистецтва, художніх інтересів, смаків і потреб; розвиток загальних і художніх здібностей, асоціативно-образного мислення, творчого потенціалу;
- розуміння студентами зв'язків мистецтва з природним, соціальним і культурним середовищем життєдіяльності людини, розвиток вітальних основ особистості, усвідомлення власної причетності до художніх традицій свого народу з одночасним розумінням особливостей інших національних картин світу.

В результаті вивчення дисципліни у студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- здатність визначати, аналізувати, узагальнювати знання та уявлення в царині народного і професійного мистецтва, культурних надбань минулого й сучасного людства та України.
- готовність характеризувати мистецтво як ядро художньої культури, що розвивається під впливом конкретного соціально-історичного процесу;
- здатність співвідносити культурні надбання українського народу з певним етапом історичного процесу.
- вміння грамотно аналізувати та оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури; орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного українського суспільства;
- здатність організовувати та створювати моделі толерантної поведінки і конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу та людської цивілізації.
- готовність застосувати засоби та технології інтеркультурної взаємодії; розроблення та реалізація стратегії діяльності, поведінки та кар'єри в міжкультурному суспільстві.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ I. Художня культура від найдавніших часів до кінця XVI століття

1. Вступ.

Лекція 1. Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво (2 год.)

Предмет, мета і завдання курсу художня культура. Проблематика й структура курсу. Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного.

Зразки образотворчого мистецтва Трипільської та скіфської культури. Мистецтво грецьких міст Північного Причорномор'я. Зразки архітектури, скульптури, монументального живопису, декоративного мистецтва Ольвії, Пантікапею, Херсонесу, Феодосії. Культурні зв'язки греків-переселенців з давніми слов'янами, скіфами й іншими народами.

Спів та інструментальне виконавство (ліра, кіфара, арфа, авлос, сиринга, кротали, тимпани) на території Північного Причорномор'я.

Відомості про античний театр Ольвії, Херсонесу, Боспору. Агони.

Відлуння античних мотивів у сучасному українському мистецтві.

Печерні міста доби раннього християнського середньовіччя у Криму – місток між Візантією і близьким Сходом.

Східний струмінь у культурі наших пращурів

«Звіриний стиль» у декоративному мистецтві – найвище художнє досягнення скіфів. Золоті рельєфні зображення реальних і фантастичних тварин, кінської зброї, посуду тощо.

Художня культура Київської Русі: архітектурні споруди, монументальний живопис (мозаїки та фрески), іконопис, книжкова мініатюра. Вплив візантійських християнських традицій на розвиток культури Київської держави.

Архітектура церков і соборів Києва, Чернігова, Володимира-Волинського. Софійський собор у Києві – головний храм Руської митрополії. Хрестово-купольна побудова. Монументальний живопис (мозаїки, фрески).

Іконопис: біблійні сюжети, персонажі. Ікона Богоматері Володимирської. Іконописець Алімпій.

Рукописна книжка (ініціал, мініатюра). Ілюстрації до Остромирова Євангелія.

Художня культура польсько-литовської доби.

Основні поняття теми: естетика, культурне середовище, культура, художня культура, мистецтво, пектораль. творчість, жанр, творча особистість, фреска, мозаїка, ікона, апсида, аркада, канон, меандр, петрогліф, ротонда, коропластика, енкаустика.

2. Музична та театральна культура

Лекція 2. Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. (2 год.)

Первісні музичні інструменти. Музична культура античних міст Північного

Причорномор'я. Музична культура Київської держави. Музична культура Київської держави: народна, придворно-світська, церковна. Давньоруський культовий спів. Крюкова нотація. Знаменний (київський) розспів. Музичні інструменти. Ратна музика. Мистецтво Бояна, Митуси. Билини – провідний жанр народної творчості.

Стародавня народна творчість: епос, календарно-обрядові та родинно побутові пісні.. Обрядовий театр (стародавні народні ігри, свята, ритуали).

Скоморохи - перші професійні актори, музиканти, танцюристи.

Основні поняття теми: авлос, гідравлос, ліра, кіфара, арфа, авлос, сиринга, кротали, тимпани дрімба, зозуля (окарина), гудок, бугай (бурило, барбениця), бубен, агон, дуалізм, кувички, гуслі, рожок, сопілка, цимбали, окарина, накри, тулумбас, пневматичний орган, грища, солярні вірування, скоморохи.

Розділ II. Художня культура XVII – XVIII ст.

3. Художня культура козацької доби XVII- XVIII ст.

Лекція 3. Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII- XVIII ст. (2 год.)

Художня культура козацької доби. Стель бароко в українському мистецтві. Будівництво в Києві (Андріївська церква, Маріїнський палац), Львові (собор св. Юра), на Тернопільщині (Почаївська лавра), Чернігівщині, Полтавщині. Іконопис (козацькі “Покрови” та ін.). Народна картина «Козак Мамай». Мистецтво гравюри.

Замальовки архітектурних споруд — зразків українського бароко. Порівняння різних репродукцій народної картини «Козак Мамай».

Думи та історичні пісні. Мистецтво кобзарів та лірників. Хоровий концерт та його творці (М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський). Збірка «Сад божественних пісень» Г.С. Сковороди. Церковний спів. Партесний концерт.

Шкільний театр, зв'язок із викладанням поезики та риторики (репертуар, тематика інтермедій). Народний ляльковий театр вертеп. Театр на Запорізькій Січі. Вертеп.

Основні поняття теми: бароко, гравюра, слово «козак», ногайський шар, пар суни, ктиторський портрет, мідьорити, сталерити, офорт, літографія, гравери, смальта, літургія, містерія, інтермедія, інтерлюдія, вертеп, кобзарство, бандура, партесний спів.

Розділ III. Українська художня культура XIX – початку XX ст.

Лекція 4. Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст. (2 год.)

Архітектура та скульптура XIX поч. XX ст. (І.Мартос, Л. Позен, Ф.Балавенський, М.Микешин). Складна поліфонія світоглядних основ культури епохи й строкатість художньої картини світу, модерністських напрямів і течій (абстракціонізм, експресіонізм, футуризм, супрематизм, конструктивізм).

Український модерн та його ознаки:, В.Городецький «Будинок з химерами» у Києві, В.Кричевський Споруда Полтавського губернського земства, Г.Гай Кригий ринок на Бессарабці у Києві. Палацово-паркові комплекси. Живопис (Тарас Шевченко, М. Пимоненко, О. Мурашко та ін.). Тиражна графіка. Декоративно-прикладне мистецтво та

народні художні промисли. Полістилістика як прикметна ознака епохи.

Народна музика: соціально - та родинно-побутові пісні. Значення творчості С. Гулака-Артемівського та М. Колачевського. М. Вербицький: історія створення твору "Ще не вмерла Україна". Музично-просвітницька діяльність і творчість композиторів Галичини та Буковини (А.Вахнянин, О.Нижанківський, Д.Січинський, С.Воробкевич та ін.).

М. Лисенко — основоположник національної композиторської школи в Україні. Твори різних жанрів хорової, оперної, камерно-інструментальної і камерно-вокальної музики. Започаткування жанру дитячої опери.

Музична творчість, виконавство та освіта.

Значення драматургії для розвитку українського театру. Аматорський театр. Театр у Галичині та на Буковині. Театр корифеїв. Перший український стаціонарний театр у Києві. Творчий шлях М. Заньковецької.

Основні поняття теми: шарівка, тиражна графіка, народне прикладне мистецтво, художня традиція, гончарство, мелізм, глісандо, силабічний, драматургія, театр корифеїв.

Розділ IV. Українська художня культура ХХ ст.

Лекція 5. Образотворче мистецтво та музична культура ХХ ст. (2 год.)

Архітектура і скульптура. Міста-заповідники. Монументальна скульптура. Живопис. Український авангард. Графіка. Народне мистецтво та основні центри художніх промислів.

Здобутки в галузі скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва.

Європейський і національно-історичний контекст розвитку української художньої культури. Суперечливість культурної ситуації: жага тотального оновлення і трагедія «Розстріляного Відродження». Складна поліфонія світоглядних основ культури епохи й строкатість художньої картини світу, модерністських напрямів і течій (абстракціонізм, експресіонізм, футуризм, супрематизм, конструктивізм).

Український художній андеграунд. Спадщина живописців, що створювали альтернативу офіційному напрямку у мистецтві (В.Зарецький, І.Марчук, Г.Гавриленко).

Хорова, вокально-симфонічна і симфонічна музика (Л.Ревуцький, Б. Лятошинський. С. Людкевич, М. Скорик, Є. Станкович та ін.). Камерні жанри вокальної та інструментальної музики (В. Косенко, В. Барвінський та ін.). Напрями популярної музики. Музичне виконавство та освіта.

Поп-музика, шлягер. Фестивалі, огляди, конкурси та інші форми підтримки і поширення сучасної популярної музики в Україні. Національно-культурне значення фестивалю «Червона рута». Зірки української естради. Рок-культура. Рок-опера Г.Татарченка «Біла ворона». Популярні рок-гурти. Джаз-клуби і джаз-фестивалі.

Основні поняття теми: модернізм, монументалізм, художній андеграунд, Jazz Bez та Jazz Koktebel

Лекція 6. Театральна культура України в ХХ ст. (2 год.)

Провідні актори та режисери українського театру. Лесь Курбас та ін. Сучасний драматичний, музичний та ляльковий театр. Театральний живопис (О.Екстер, А.Петрицький).

Сучасний драматичний театр: творчі пошуки, провідні актори (Б.Ступка, Б.Бенюк, А.Роговцева, Л.Кадирова, А.Хостікоєв та ін.). Режисери С.Данченко (Київський театр ім.

І.Франка), Ф.Стригун (Львівський театр ім. М.Занковецької) та ін. Музичний театр. Міжнародне визнання української вокальної школи (С.Крушельницька) та балету (С.Лифар, В.Писарєв). Державний ансамбль українського народного танцю ім. П.Вірського. Театри ляльок. Театр незалежної України на світових об'їах.

Основні поняття теми: «молодий театр», театральні колективи, репертуар, художнє або ігрове кїно, образ, кїнематограф, анімація, мультиплїкація.

Лекція 7. Українське кїномистецтво ХХ ст. (2 год.)

Досягнення українського кїно. Хронїкально-документальне і наукове кїно. Агїтфїльм та їх роль у радянській пропагандї. «Звенигора» О. Довженка.

Ігровий кїнематограф. Світове значення творчостї О. Довженка. «Поетичне кїно». Творчі портрети І. Миколайчука, Л. Бикова. Михайло Вартанов і Сергїй Параджанов. Фольклор — основне джерело розвитку української анімації. Комедійний «козацький» серїал В. Дахна. Документальний та науково-популярний кїнематограф.

Основні поняття теми: репертуар, художнє або ігрове кїно, образ, кїнематограф, анімація, мультиплїкація.

Лекція 8. Художня культура української діаспори (2 год.)

Значення діяльностї митців діаспори в розвитку української культури, її популяризації в зарубїжних країнах.

Архїтектура і скульптура. О.Архипенко – пїонер авангардизму в скульптурї. Творчїсть Лео Мола, Г.Крука, М. Черешньовського та ін.

Живопис і графіка (В.Баранов-Россїне, Д.Бурлюк, Г.Новакївська, В.Хмелюк, Л.Гуцалюк, М.Дмитренко та ін.) Іконопис. Книжкава ілюстрація (Б.Крюков).

Використання композиторами українського фольклору в різноманїтних музичних жанрах, звернення до тем, пов'язаних з Україною, зокрема до творів Т.Шевченка, І.Франка, Лесї Українки, Олександра Олеся, Б.Лепкого.

Виконавське мистецтво (хорові колективи, співаки, бандуристи). Пропаганда української піснї у світї: хор ім. О.Кошиця, капела бандуристів ім. Т.Шевченка з Детройта (США). Дослідження історїї української культури музикологами діаспори в Українському музичному інститутї у Нью-Йорку, Українському музичному інститутї ім. М.Лисенка в Торонто. Діяльнїсть українських театрів у діаспорї.

Семїнар 1. Художня культура України від найдавніших часів і до сьогодення (2 год.)

Розділ V. Європейська художня культура

Лекція 9. Роль Стародавнього Єгїпту у виникненнї європейської культури. Художня культура Греції (2 год.)

Зародження науки і мистецтва. Виникнення класичних форм архїтектури: піраміда, обелїск, колона. Створення нарисної системи письма.

Казки Стародавнього Єгїпту – предки грецьких мїфів, українських і російських народних казок

Видатні скульптори. Зародження театру.

Греція – колиска мистецтв.

Смисловий фундамент мистецтва – «людина як вінець творіння».

Античні пам'ятки архітектури: доричний, іонічний, коринфський стилі.

Антична скульптура (Мирон, Фідій, Пракситель, Лісіпп).

Зародження театру. Існування у грецьких колоніях України умовної естетики давньогрецького театру (VII-VI ст. до н.е.). Переклади драматичних творів Есхіла, Софокла, Еврипіда, Арістофана українською мовою Б.Теном.

Античні герої у творчості Т.Шевченка, І.Франка, Л.Українки.

Українські міста, засновані греками.

Основні поняття теми: піраміда, колона, обеліск, нілометр, класицизм, архаїка, поліс, капела, саркофаг, сатири, Хрисоелефантинна скульптура, ордер, мавзолейконтрфорс

Лекція 10. Культура Італії, Франції та Іспанії (2 год.)

Епоха Відродження: основні ознаки. Головний зміст мистецтва цієї доби – образ прекрасної, сильної духом людини. Леонардо да Вінчі: багатогранність таланту. Живопис як одна з форм втілення всеосяжної натури митця.

Мікеланджело – втілене почуття форми.

Рафаель : зображення благородного і духовного начала. Зображення чистоти та чарівності жіночого образу, його духовного зв'язку з природою.

Італія – батьківщина бельканто. Італійська опера. Італійсько-українські музичні зв'язки. Італійське кіно.

Імпресіонізм – нове бачення світу. Франція – батьківщина класичного балету, кіно.

Розширення циркових жанрів (водна арена, повітряний політ).

Видатні шансон'є Франції. Версаль – зразок європейського парку.

Париж – столиця світової моди.

Асиміляція східної і західної культур – підґрунтя мистецтва Іспанії. Готичний шрифт. Ель Греко – художник-новатор, поєднання візантійських та готичних тенденцій у творчості. Дієго Веласкес – вершина іспанського живопису XVII ст.

Франсіско Гойя – найвизначніший і неперевершений живописець і графік XIX ст.

Сальвадор Далі – яскравий виразник модерністських течій в культурі XX ст.

Антоніо Гауді-і-Корнет – видатний архітектор-новатор XX ст.

Основні поняття теми: відродження, сфумато, бароко, готичний стиль, готика, віденський класицизм, романтизм, віденський вальс, шансон, картон, сюрреалізм., кінофестиваль, бельканто, гомофонія, менестрелі, поліфонія, скерцо, токато, трувери, fuga, абстракціонізм, інтуїція, інфанта, камергер, офорт, поп-арт, постімпресіонізм, станци

Семінар 2 . Художня культура давніх цивілізацій та культура епохи «титанів» (2 год.)

Лекція 11. Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії (2 год.)

«Епоха Англії» у світі (XVII – поч. XIX ст.).

Англійський сад - нове слово в європейській парковій культурі. Утвердження природного початку в плануванні саду; врахування законів гармонії. Газон, бордюри.

Вплив англійського садівництва на парки України (Воронцовський парк в Алушті, «Софіївка» в Умані).

Зародження мюзиклів. Творчість Л.Уебера.

«Бітлз»: внесок у розвиток музичної культури.

Німецький модерн (югендстиль). Творчість Й.С.Баха.

Композитори – романтики. Бетховен і українська музична культура.

Мейсенська порцеляна. Експресіонізм

Амстердам, Дельфт – осередки культури Нідерландів. Голландський живопис XVII ст. «Великі голландці».

Австрії: мистецтво повсякденного життя. Австрійський музичний класицизм. Віденська музична школа. Мистецтво рідної домівки (меблі М.Тонета, музичний класицизм, художнє скло, фарфорова пластика).

Танцювальна стихія Й.Штрауса.

Основні поняття теми: модерн, югендстиль, порцеляна, експресіонізм, «Великі голландці», мистецтво повсякденного життя, музичний класицизм, музичний класицизм, газон, бордюр, тераса, ермітаж, бюргер, гравюра, колорит.

Лекція 12. Художня культура Росії (2 год.)

Російський живопис XIX – XX століття: історичний, пейзажний, портретний. Іконопис як втілення духовності слов'ян. Видатні майстри-іконописці. Зв'язки з Україною. Російський балет. Видатні балетмейстери і танцівники. Шедеври російського кіномистецтва. Російський драматичний театр.

Орієнтовні практичні завдання:

а) урок – екскурсія до музеїв (відеомузеїв) російського мистецтва;

б) урок – майстерня :створити серію поштових марок, присвячених російському мистецтву;

в) перегляд ігрової стрічки Л.Осики „Етюди про Врубеля”, обговорення;

г) відвідування балетних вистав; живописні, графічні, поетичні відгуки.

Основні поняття теми: писар, портрет, козак, балет, лібрето, балетмейстер, адажіо, хореографія, монументальне мистецтво, «марина»

Семінар 3. Значення Європейської художньої культури (2 год.)

Розділ VI. Художня культура арабських країн та народів Африки

Лекція 13 . Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону (2 год.)

Іслам як підґрунтя морально-естетичної специфіки арабо-мусульманського мистецтва. Головні риси мусульманського декоративного мистецтва. Збагачення арабськими фантастичними декоративними елементами всього мистецтва Середньовіччя.

Багдадська школа книжкової мініатюри (XII-XIII ст.).

Турецьке гончарне мистецтво. Художнє ткацтво – «дамаські тканини» (Сирія).

Килимарство – один з найважливіших видів прикладного мистецтва мусульманського світу (Іран).

Східні мотиви в українській орнаментиці. Мечеть, її розташування; мінарет; мавзолеї.

Примітивна культура народів Африки. Мистецтво Північної Африки. Своєрідність варварських (неантичних) форм мистецтва. Естетика примітиву. Поняття краси людини (татування, виривання або загострення зубів, прикрашення губ, вух або волосся на голові).

Африканський елемент у мистецтві – культові теракотові маски.

Північна Африка. Країни Магрибу: Алжир, Туніс, Марокко – традиції

середньоземноморської культури і місцевого африканського середовища.

Карфаген – місто, яке зв'язує Схід і Захід. Пам'ятки римського володарювання. Розквіт міст.

Класичний середньоземноморський елемент в мистецтві (мармурові Венери з Шершеля, «римське обличчя» міст – форуми, театри, амфітеатри, колони, арки, ринки).

Елемент мистецтва єгипетської Александрії в мозаїці. «Нільський» сюжет у пам'ятках мозаїчного мистецтва.

Релігія: іслам, християнство, фетишизм як рання форма релігійних вірувань.

Основні поняття теми: мечеть, мавзолей, мінарет, медресе, муедзина, караван-сараї, мін бар, айван, арабески, мавританська культура, мін бар, мусалла, мектеби, альгамбра, орнамент, гирих, іслам, маска, амфітеатр.

Розділ VII. Художня культура Індії

Лекція 14. Місце художньої культури Індії у світі (2 год.)

Внесок Індії у світову культуру: відкриття десяткової системи обчислення, шахів.

Образ Індії в середньовічних текстах Київської Русі.

Індуїзм та буддизм – релігії індійського регіону.

Інтер'єр та декор храмів. Два основні стилі: північний (індоарійський) і південний (дравинський).

Бронзова та мідна скульптури. Фігури Будди у традиційних позах самозаглибленого споглядання та в стані відчуження, бронзовий Шива у вигляді граційного юнака з чотирма руками, зігнутими у витонченому жесті, вогняний ореол навколо всієї фігури та ін.

Вироби із напівдорогоцінних каменів, кришталеві релікварії у храмах Індії.

Різьба по слоновій кістці, перламутру (Індія, Шрі-Ланка). Вироби з лакового дерева. Карбоване срібло.

Манера співу. Музика і танець в індійському кінематографі. Йога – найдавніша система досягнення повної гармонії людського існування. Мета – ідеально здорові тіло й дух, рівновага між ними.

З 1971 р. Індія утримує перше місце у світі з виробництва художніх фільмів.

Основні поняття теми: десяткова система обчислення, шахи, індуїзм, буддизм, стамбхи, Тадж-Махал, танець. Значення поз, жестів, позицій рук (мудра), девадасі, бхангра, біху, чхау, гарба, нрітта, нріття, ангахіра, хаста, мудри, хаста прана.

Розділ VIII. Художня культура Далекого Сходу.

Лекція 15. Значення культури Далекого Сходу (2 год.)

Могутня самобутність китайської культури. Два видатних віровчителів в культурній історії Китаю – Конфуцій і Лаоцзи.

Естетичний феномен китайського живопису. Жанри: портрет, пейзаж, каліграфічне письмо. Порцеляна — гордість китайського мистецтва. Символічне навантаження кольору та ієрогліфів (жовтий – колір імператорської влади).

Зразки китайської порцеляни в музеях України.

Пентатоніка – китайський звукоряд. Китайська музична нотація (на основі ієрогліфів).

Музичні інструменти, оркестрове виконання. Пекінська музична драма.

Вплив китайської музики на музичну культуру Японії, Кореї, інших країн басейну Тихого океану.

Японський ландшафтний сад. Символіка японського мистецтва судоустрою – духовне начало. Типи японських садів. Філософія ікебани та чайної церемонії.

Основні поняття теми: стамбхи, «го-хуа», « хуа-няо », «шань-шуй», каліграфія, ієрогліфи, мата, шійта, фута, густота, ля одіта, кійомідзудера, театр Но, театр кабукі, ампула, кабу, конфуцій, каліграфічне письмо

Розділ ІХ. Художня культура Америки

Лекція 16. Художня культура Америки Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу. (2 год.)

Мистецтво доколумбової Америки. Культура майя. Епоха інків (кераміка, ювелірне мистецтво). Легенда про „золоту країну” Ельдорадо.

Процес «змішування культур».

Історія і сучасність в культурі. Митці, які здобули славу Америці ХХ століття. Основні жанри американського кіно. Музична культура. Блюз, джаз (видатні музиканти і співаки). Латиноамериканські мелодії та ритми. Рок-н-ролл – жанри сучасної популярної музики. Мюзикли. Карнавал. . Письменники, які принесли літературну славу Америці ХХ століття. Художники Америки.

Смисл будь-якої культури - її «провідність щодо інших культур». Прояв «спільнотного регулятивну» у певних традиціях.

Зарубіжні митці в Україні. Зразки взаємопроникнення культур різних національних картин світу. Україна в сучасному мистецькому світовому просторі. Українсько-російські зв'язки

Основні поняття теми: доколумбова Америка, «змішування культур», альгамбри, гангстерське, монтаж, бойовик, вестерн, трилер, фентезі, буги-вуги, кек-уок, свінг, синкопа, симфоджаз, унісон, рок, диксиленди, госпел, джаз, блюз, граундбіт, культура, культурний простір, час культури, світовий культурний простір, гуманізм,

Семінар 4. Пам'ятки культури Америки. Мистецтво – посередник культури Заходу і Сходу (2 год.).

Навчально-методична карта дисципліни «Художня культура»

На рік: Разом: 54 год., лекції – 36 год., семінарські заняття – 8 год., с.р. – 10 год.

I семестр: Разом: 17 год., лекції – 13 год., семінарські заняття – 4 год., с.р. – 4 год.

Розділи	<i>Розділ I.</i>		<i>Розділ II.</i>		<i>Розділ III.</i>	<i>Розділ IV.</i>	
Назви розділів	<i>Художня культура від найдавніших часів до кінця XVI ст.</i>		<i>Художня культура XVII – XVIII ст.</i>		<i>Українська художня культура XIX – початку XX ст.</i>	<i>Українська художня культура XX ст.</i>	
Лекції	1	2	3		4	5	6
Дати							
Теми лекцій	Лекція 1. Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво (2 год.)	Лекція 2. Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. (2 год.)	Лекція 3. Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII- XVIII ст. (2 год.)		Лекція 4. Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст. (2 год.)	Лекція 5. Образотворче мистецтво та музична культура XX ст. (2 год.)	Лекція 6. Театральна культура України в XX ст. Українське кіномистецтво XX ст. (3 год.)
Теми семінарських занять				Семінар 1. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Художня культура козацької доби (2 год.)			Семінар 2. Українська художня культура XX ст. (2 год.)
Самостійна робота	Табл.6						
Підсумковий контроль							

II семестр: Разом: 27 год., лекції – 23 год., семінарські заняття – 4 год., с.р. – 6 год.

Розділи	<i>Розділ V</i>					<i>Розділ VI</i>	<i>Розділ VII</i>	<i>Розділ VIII</i>	<i>Розділ IX</i>	<i>Розділ X</i>	<i>Розділ XI</i>	
Назви розділів	Європейська художня культура					Арабська художня культура	Художня культура народів Африки	Художня культура Індії	Художня культура Далекого Сходу	Художня культура Америки	Простір культури і зустрічі в ньому	
Лекції												
Дати												
Теми лекцій	Лекція 7. Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції (2 год.)	Лекція 8. Культура Італії, Франції та Іспанії (4 год.)	Лекція 9. Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії (2 год.)	Лекція 10. Росія (2 год.)		Лекція 11. Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону (2 год.)	Лекція 12. Значення художньої культури африканського континенту (2 год.)	Лекція 13. Місце художньої культури Індії у світі (2 год.)	Лекція 14. Значення культури Далекого Сходу (2 год.)	Лекція 15. Художня культура Америки (2 год.)	Лекція 16. Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу (3 год.)	
Теми семінарських занять					Семінар 3. Європейська художня культура (2 год.)							Семінар 4. Пам'ятки культури Америки. Мистецтво – посередник культури Заходу і Сходу (2 год.)
Самостійна робота	Табл.6											
Підсумковий контроль	Залік											

4. Структура навчальної дисципліни
для спеціальності: 5.01010201 Початкова освіта

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	
3 семестр							
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2			
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2			
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	4	2	2		2	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX поч. XX ст.	2	2	2			
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	2	2	2			
6	Театральна культура України в XX ст.	4	2	2		2	
7.	Українське кіномистецтво XX ст..	2	2	2			
8.	Художня культура української діаспори	6	4	2	2	2	
За 3 семестр		24	18	16	2	6	
4 семестр							
9	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	2	2	2			
10	Культура Італії, Франції та Іспанії	6	4	2	2	2	
11	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	4	2	2		2	
12	Росія	4	4	2	2		
13	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону та африканського континенту	4	2	2		2	
14	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2			
15	Значення культури Далекого Сходу	4	2	2		2	
16	Художня культура Америки . Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	4	4	2	2		
За 4 семестр		30	22	16	6	8	
Всього		54	40	32	8	14	

Структура навчальної дисципліни
для спеціальності: 5.01010601 Соціальна педагогіка

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	
4 семестр							Залік
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2			
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2			
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	7	4	2	2	3	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст.	2	2	2			
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	2	2	2			
6	Театральна культура України в XX ст. Українське кіномистецтво XX ст.	6	4	2	2	2	
7	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	4	2	2		2	
8	Культура Італії, Франції та Іспанії	4	2	2		2	
9	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	6	2	2		4	
10	Росія	4	4	2	2		
11	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону та африканського континенту	2	2	2			
12	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2			
13	Значення культури Далекого Сходу	4	2	2		2	
14	Художня культура Америки	6	4	2	2	2	
15	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	1	1	1			
	Всього	54	37	29	8	17	

Структура навчальної дисципліни
для спеціальності: 5.02020401 **Музичне мистецтво**

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Модульний контроль	Самостійна робота	
3 семестр								
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2				
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2				
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	6	4	2	2		2	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст.	2	2	2				
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	2	2	2				
6	Театральна культура України в XX ст. Українське кіномистецтво XX ст.	8	6	4	1	1	2	
За 3 семестр		22	18	14	3	1	4	
4 семестр								
7	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	2	2	2				
8	Культура Італії, Франції та Іспанії	2	2	2				
9	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	4	2	2			2	
10	Росія	4	4	2	2			
11	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону	2	2	2				
12	Значення художньої культури африканського континенту	2	2	2				
13	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2				
14	Значення культури Далекого Сходу	4	2	2			2	
15	Художня культура Америки	2	2	2				
16	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	8	4	2	1	1	4	
За 4 семестр		32	24	20	3	1	8	
<i>Всього</i>		54	42	34	6	2	12	

Залік

Структура навчальної дисципліни
 для спеціальностей: 5.03030301 **Видавнича справа і редагування**
 5.02020701 **Дизайн**

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	
3 семестр							Залік
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2			
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2			
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	6	4	2	2	2	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст.	2	2	2			
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	2	2	2			
6	Театральна культура України в XX ст.	6	4	2	2	2	
7	Українське кіномистецтво XX ст.	2	2	2			
За 3 семестр		22	18	14	4	4	
4 семестр							
7	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	2	2	2			
8	Культура Італії, Франції та Іспанії	2	2	2			
9	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	2	2	2			
10	Росія	4	4	2	2		
11	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону	2	2	2			
12	Значення художньої культури африканського континенту	2	2	2			
13	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2			
14	Значення культури Далекого Сходу	6	2	2		4	
15	Художня культура Америки	2	2	2			
16	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	8	3	2	1	5	
За 4 семестр		32	23	20	3	9	
Всього		54	41	34	7	13	

Структура навчальної дисципліни
для спеціальності: 5.02010501 Діловодство

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семинарських	Самостійна робота	
3 семестр							Залік
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2			
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2			
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	7	4	2	2	3	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст.	2	2	2			
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	2	2	2			
6	Театральна культура України в XX ст. Українське кіномистецтво XX ст.	7	4	2	2	3	
7	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	2	2	2			
8	Культура Італії, Франції та Іспанії	6	6	4	2		
9	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	5	2	2		3	
10	Росія	2	2	2			
11	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону	2	2	2			
12	Значення художньої культури африканського континенту	4	4	2	2		
13	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2			
14	Значення культури Далекого Сходу	5	2	2			
15	Художня культура Америки	2	2	2			
16	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	2	2	2	3		
Всього		54	45	34	11	9	

Структура навчальної дисципліни
для спеціальності: 5.02010201 Бібліотечна справа

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Модульний контроль	Самостійна робота	
3 семестр								
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2				
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2				
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	6	2	2			4	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст.	2	2	2				
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	4	2	2			2	
6	Театральна культура України в XX ст. Українське кіномистецтво XX ст.	8	6	4	2		2	
7	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	2	2	2				
8	Культура Італії, Франції та Іспанії	2	2	2				
9	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	4	2	2			2	
10	Росія	2	2	2				
11	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону	2	2	2				
12	Значення художньої культури африканського континенту	2	2	2				
13	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2				
14	Значення культури Далекого Сходу	6	2	2			4	
15	Художня культура Америки	4	4	2	2			
16	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	4	4	2	2			
Всього		54	40	34	6		14	

Структура навчальної дисципліни
для спеціальності: 5.020220201 Хореографія

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Модульний контроль	Самостійна робота	
	4 семестр							
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2				
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2				
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	6	2	2			4	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст.	2	2	2				
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	4	2	2			2	
6	Театральна культура України в XX ст. Українське кіномистецтво XX ст.	8	6	4	2		2	
7	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	2	2	2				
8	Культура Італії, Франції та Іспанії	2	2	2				
9	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	4	2	2			2	
10	Росія	4	4	2	2			
11	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону	2	2	2				
12	Значення художньої культури африканського континенту	2	2	2				
13	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2				
14	Значення культури Далекого Сходу	4	2	2			2	
15	Художня культура Америки	2	2	2				
16	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	6	6	2	4			
	Всього	54	42	34	8		12	Залік

Структура навчальної дисципліни
 для спеціальностей: 5.01020101 Фізичне виховання
 5.03050801 Фінанси та кредит
 5.03040101 Правознавство
 5.02020501 Образотворче мистецтво

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	
3 семестр							
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2			Залік
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2			
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	6	4	2	2	2	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст.	2	2	2			
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	2	2	2			
6	Театральна культура України в XX ст.	6	4	2	2	2	
7	Українське кіномистецтво XX ст.	2	2	2			
За 3 семестр		22	18	14	4	4	
4 семестр							
7	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	2	2	2			
8	Культура Італії, Франції та Іспанії	4	4	4			
9	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	4	2	2		2	
10	Росія	4	4	2	2		
11	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону	3	2	2		1	
12	Значення художньої культури африканського континенту	2	2	2			
13	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2			
14	Значення культури Далекого Сходу	4	2	2		2	
15	Художня культура Америки	2	2	2			
16	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	5	3	2	1	2	
За 4 семестр		32	25	22	3	7	
Всього		54	43	36	7	11	

Структура навчальної дисципліни
 для спеціальностей: 5.01010101 Дошкільна освіта
 5.3060101 Організація виробництва

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	
4 семестр							Залік
1	Предмет, мета і завдання курсу Художня культура. Художня культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст. Образотворче мистецтво	2	2	2			
2	Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.	2	2	2			
3	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	6	4	2	2	2	
4	Образотворче мистецтво, музична культура та театр XIX початку XX ст.	2	2	2			
5	Образотворче мистецтво та музична культура XX ст.	2	2	2			
6	Театральна культура України в XX ст.	6	4	2		2	
7	Українське кіномистецтво XX ст.	2	2	2	2		
7	Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури. Художня культура Греції	2	2	2			
8	Культура Італії, Франції та Іспанії	4	4	4			
9	Англія, Німеччина, Нідерланди, Культура Австрії	4	2	2		2	
10	Росія	4	4	2	2		
11	Значення художньої культури арабо-мусульманського регіону	2	2	2			
12	Значення художньої культури африканського континенту	2	2	2			
13	Місце художньої культури Індії у світі	2	2	2			
14	Значення культури Далекого Сходу	4	2	2		2	
15	Художня культура Америки	2	2	2			
16	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу	6	4	2	2	2	
Всього		54	44	36	8	10	

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Художня культура України від найдавніших часів і до сьогодення	2
2	Художня культура давніх цивілізацій та культура епохи «Титанів»	2
3	Європейська художня культура	2
4	Пам'ятки культури Америки. Мистецтво – посередник культури Заходу і Сходу	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Образотворче мистецтво, музична і театральна культура України XVII-XVIII ст.	3
2	Театральна культура України в XX ст. Українське кіномистецтво XX ст.	3
3	Художня культура української діаспори	2
4	Європейська художня культура	2
5	Художня культура Далекого Сходу	2
6	Мистецтво – посередник між культурами Сходу і Заходу Разом	2
		17 год.

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Художня культура» оцінюються за дванадцятибальною системою, в основу якої покладено принцип оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе, презентація.

➤ **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Критерії оцінювання знань з предметів загальноосвітньої підготовки за дванадцятибальною шкалою

Початковий рівень навчальних досягнень

1 бал - студент може відтворити 2-3 події, дати, історичні постаті; мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; виконує не більш ніж 20% від загальної кількості тестів.

2 бали - студент може усно відтворити кілька історичних термінів, явищ; повинен вибрати вірний варіант відповіді (на рівні «так – ні»; частково визначає хронологічну послідовність подій; може самостійно знайти відповідь у тексті підручника; розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними; виконує 20% від загальної кількості тестів.

3 бали - студент може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами, слабо орієнтується в хронології подій; має лише загальне уявлення про історичну карту; відсутні сформовані уміння і навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.

Середній рівень навчальних досягнень

4 бали - студент має початковий рівень знань; описує історичні події без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити логіку та хронологію подій, слабо орієнтується у поняттях; має фрагментарні навички в роботі з підручником, картою, історичними документами; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу, виконує 45% від загальної кількості тестів.

5 балів - студент знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює історичні поняття, наводить приклади, знає основні дати; орієнтується в хронології; підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати під час відповіді карту, схему; відповіді непослідовні та нелогічні; виконує 55% від загальної кількості тестів.

6 балів - студент самостійно дає більшість визначень, самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати історичні події та явища і робить певні висновки; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, володіє хронологією подій; користується додатковими джерелами (хрестоматія, карта, журнально-газетні публікації, комп'ютерні програми, Інтернет); виконує 65% від загальної кількості тестів.

Достатній рівень навчальних досягнень

7 балів - студент правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, аналізує явища, оцінює діяльність історичних постатей, наводить власні приклади на підтвердження висловленої думки; самостійно викладає матеріал теми, здатен з допомогою викладача скласти план реферату, виконати його та правильно оформити; самостійно користується додатковими джерелами історичної інформації; правильно використовує історичну термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує 75% від загальної кількості тестів.

8 балів - студент має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал в стандартних ситуаціях; логічно висвітлює події з точки зору історичного взаємозв'язку; синхронізує історичні події; досконало володіє історичною та політичною картою; формулює і чітко аргументує власну думку; здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно, вміє підготувати реферат та захищати його найважливіші положення; виконує 80% від загальної кількості тестів.

9 балів - студент вільно оперує вивченим матеріалом, самостійно аналізує та систематизує історичні явища; знання може застосовувати у змінених, нестандартних ситуаціях; висловлює стандартну аргументацію при оцінці історико-політичних явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу, але потребує консультації з викладачем; виконує прості творчі завдання; виконує 85% від загальної кількості тестів.

Високий рівень навчальних досягнень

10 балів - студент має глибокі та повні знання історичних подій, явищ, лідерів; може визначити тенденції та протиріччя історичних процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно складає таблиці та схеми; вирішує творчі завдання; вільно орієнтується у нестандартних ситуаціях, відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативу; виконує 95% від загальної кількості тестів.

11 балів - студент здатен до самостійного вивчення матеріалу; вміє застосовувати

вивчений матеріал для винесення власних аргументованих суджень в практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний підготувати за підтримки викладача виступ на студентську наукову конференцію; самостійно знаходить інформацію (наукова історична література, мас-медіа, Інтернет, мультимедійні програми тощо); вільно оперує термінологією; вирішує проблемно-історичні завдання; виконує 100% від загальної кількості тестів.

12 балів - студент має системні знання, вміє їх самостійно набувати, представляє власні неординарні судження щодо історичних процесів та явищ; користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу історичних явищ; самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; активно використовує знання в практичній діяльності.

Таблиця переведення балів:

Оцінка за 12-бальною шкалою	Рейтингова оцінка	Кількість балів
12	A	98-100
11	A	94-97
10	A	90-93
9	B	86-89
8	B	82-85
7	C	75-81
6	D	69-74
5	E	65-68
4	E	60-64
3	FX	35-59
2	F	20-34
1	F	1-19

10. Методичне забезпечення

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ завдання для семестрової контрольної роботи;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни "Художня культура".

Очікувані результати:

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Художня культура» студент:

- розуміє та сприймає твори мистецтва;
- орієнтується в різноманітних мистецьких напрямках, стилях, жанрах тощо, називає характерні риси, визначає найяскравіших представників;
- розпізнає види мистецтва, їх підвиди; жанри різних видів мистецтва та національні традиції, називає їхні характерні риси;
- характеризує техніки в кожному з видів мистецтва, засоби емоційного самовираження провідних митців;
- характеризує види, підвиди мистецтва, їх специфіку, техніку, жанри, стилі;
- аналізує свої почуття і власне бачення твору;
- висловлює судження про національні та культурні особливості мистецтва, праці, побуту;
- характеризує історичні передумови зародження та розвитку провідних стилів (барокко, класицизм, романтизм, реалізм тощо)
- порівнює різні стилі та течії в музичному, образотворчому, театральному мистецтві;
- характеризує конкретні мистецькі твори за способом їх впливу на глядача та себе самого;
- розпізнає природні форми, пропорції, їх контрасти та явища у певному емоційному стані, спокої русі, предметне та абстрактне мистецтво.

11. Рекомендована література

Базова

1. Художня культура України [Текст] : навч. посібник для загальноосвіт. навч. закл. України / Л. М. Масол [и др.] ; заг. ред. Л. М. Масол ; Ін-т пробл. виховання АПН України. - К. : Вища школа, 2006. - 240 с.
2. Художня культура [Текст] : підруч. для учнів 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. : рівень стандарту / Назаренко Н. В. [та ін.]. - Х. : Сиція, 2012. - 223 с.
3. Художня культура [Текст] : підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. : рівень стандарту / Н. Є. Миропольська, Л. М. Масол, О. В. Гайдамака ; за заг. ред. Н. Є. Миропольської. - К. : Освіта, 2012. - 175 с.
4. Художня культура. 9-11 класи [Текст] : [посібник] / Н. Є. Миропольська, Л. М. Масол, О. В. Гайдамака ; [за наук. ред. Н. Є. Миропольської]. - Київ : Шк. світ, 2014. - 92, [1] с.
5. Художня культура. 10 [клас] [Текст] : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. Рівень стандарту. Акад. рівень / Л. В. Климова. - К. : Літера, 2010. - 175 с.
6. Художня культура. 10 клас [Текст] : альб.-посіб. / С. К. Трач. - Т. : Навчальна книга - Богдан, 2010. - 64 с.
7. Художня культура [Текст] : підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. : академ. рівень, профіл. рівень / Л. В. Климова. - К. : Літера, 2011. - 189 с.
8. Художня культура [Текст] : підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. : акад. рівень

/ Марія Ваврух, Роксоляна Гавалюк. - Л. : Світ, 2011. - 238 с.

9. Художня культура [Текст] : підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. : проф. рівень / Л. М. Масол [та ін.]. - К. : Освіта, 2011. - 239 с.

Допоміжна

1. Історія світової культури [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Левчук Л. Т. та ін.]. - 3-тє вид., перероб. і допов. - К. : Центр учбової літератури, 2010. - 400 с.
Художня культура світу: Європейський культурний регіон [Текст] : навч. посібник для загальноосвіт. навч. закл. України / Н. Є. Миропольська [та ін.] ; Ін-т пробл. виховання АПН України. - К. : Вища школа, 2001. - 191 с.
2. Художня культура світу: Арабо-мусульманський культурний регіон [Текст]. - Африканський культурний регіон. - Індійський культурний регіон. - Далекосхідний культурний регіон. - Латиноамериканський культурний регіон. - Миропольська Н.Є.Північноамериканський культурний регіон/ Н. Є. Миропольська [та ін.] ; ред. Н. Є. Миропольська ; Ін-т пробл. виховання АПН України . - К. : Вища школа, 2003. - 191 с.
3. Історія світової культури [Текст] : навч. посіб. / [М. В. Дедков та ін. ; під заг. ред. М. В. Дедкова]. - Запоріжжя : Дике Поле, 2009. - 376, [60] с.
4. Історія світової культури [Текст] : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л. М. Алексієвець [и др.]. - Т. : Підручники і посібники, 2008 .
5. Ч. 2 : Від бароко до сучасності. - [Б. м.] : [б.в.], 2008. - 653 с.
6. Історія світової культури [Текст] : навч. посіб. / В. М. Шейко [и др.] ; наук. ред. В. М. Шейко. - К. : Кондор, 2006. - 407 с.
7. Історія української культури [Текст] : навч. посіб. / Пальм Н. Д., Гетало Т. Є. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. - 296 с.
8. Історія української культури [Текст] : навч. метод. посіб. / М. Е. Кругляк ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : Волинь, 2014. - 133 с.
9. Історія української культури [Текст] : навч. посіб. / Разіцький В. Й. ; Кременец. обл. гуманітар.-пед. ін-т ім. Тараса Шевченка. - Тернопіль : Астон, 2014. - 187 с.

Інформаційні ресурси

- Архітектурні стилі в Україні
<http://art.lib.kherson.ua/architectural-styles-in-ukraine.htm>
- Історія світової і вітчизняної культури Курс лекцій / Тернопіль, 2005.- 164 с.
<http://www.info-library.com.ua/books-book-92.html>
- Зязюн І., Семашко В. та ін.; Ред. М.М. Закович Культурологія: українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник / К.: Знання, 2007.- 567 с.
<http://www.info-library.com.ua/books-book-99.html>
- Культурологія: теорія та історія культури. Навчальний посібник / За ред. І.І. Тюрменко, О.Д. Горбула. - Київ: Центр навчальної літератури, 2004.- 368 с.
<http://www.info-library.com.ua/books-book-77.html>